

รายงานผลการพัฒนานวัตกรรมของ โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การสร้างหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ/
สถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี ในรายวิชาสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย
ใช้กิจกรรมกลุ่ม “เรื่องเล่าจากบ้านเรา”

จัดทำโดย
นายประสิทธิ์ แก้วใส

โรงเรียนชุมชนโพชนเมืองวิทยา
อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง
ศึกษาธิการ

แบบรายงานผลการพัฒนานวัตกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
โรงเรียนชุมชนโพนเมืองวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

1. ชื่อนวัตกรรมการเรียนรู้

การสร้างหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ/สถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม “เรื่องเล่าจากบ้านเรา”

2. ผู้จัดทำนวัตกรรม

นายประสิทธิ์ แก้วใส ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ
โรงเรียนชุมชนโพนเมืองวิทยา ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก

3. ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีการศึกษา 2567

4. ที่มาและความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายสำคัญเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความเข้าใจ เชื่อมโยงกับบริบทสภาพแวดล้อม และยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ วิชานี้ประกอบด้วยหลายแขนงทางสังคมศาสตร์ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ

กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการจัดทำ “หนังสือเล่มเล็ก” เกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือสถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของวิชาสังคมศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

ประวัติศาสตร์: ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของบุคคลสำคัญและสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม: ผู้เรียนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม มีจิตสำนึกต่อท้องถิ่นและภูมิปัญญาของตน

ภูมิศาสตร์: เชื่อมโยงกับพื้นที่ในท้องถิ่น การระบุแผนที่หรือทำความเข้าใจภูมิประเทศ

ทักษะชีวิตและการทำงานร่วมกัน: ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนฝึกการวางแผน การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม

กิจกรรมนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ฝึกการออกแบบ การเขียน และการนำเสนอผลงาน นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างสาระวิชากับการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี

5. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

1. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงเข้าใจคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้
2. นักเรียนสามารถค้นคว้า รวบรวมข้อมูล สรุปประเด็นสำคัญ และสร้างหนังสือเล่มเล็กได้อย่างมีขั้นตอน รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี มีความรับผิดชอบและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
4. นักเรียนสามารถออกแบบหนังสือเล่มเล็กอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ทักษะการเขียน การตกแต่ง และการนำเสนอผลงานที่น่าสนใจและแปลกใหม่

6. กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

- 1.1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนโพนเมืองวิทยา จำนวน 12 คน

2. กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

1. มีความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. มีความพร้อมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)
3. มีศักยภาพในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ได้

7. เครื่องมือที่ใช้

1. แบบฝึกกิจกรรมการทำหนังสือเล่มเล็ก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
3. แบบประเมินชิ้นงานหนังสือเล่มเล็ก

8. กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ “การทำหนังสือเล่มเล็ก” ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้:

1. การศึกษาข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
 - ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning, PBL, Learning by Doing
 - วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - ศึกษาความต้องการและบริบทของผู้เรียนในพื้นที่
2. การออกแบบนวัตกรรม
 - ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างหนังสือเล่มเล็กเป็นแกนหลัก
 - ออกแบบแบบฝึก แบบประเมิน และสื่อประกอบการเรียนรู้
 - กำหนดเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การทดลองใช้ (Try-out)

- ทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 12 คน
- สังเกตพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรม
- เก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลัง และความพึงพอใจของผู้เรียน

4. การปรับปรุงและพัฒนาวัตกรรมการ

- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้
- ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. การสรุปผลและเผยแพร่

- สรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานนวัตกรรม
- เผยแพร่ผลงานนวัตกรรมให้กับเพื่อนครูหรือสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

9. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม

ทฤษฎี Learning by Doing (การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ)

เป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่าน “การลงมือทำจริง” มากกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียว

หลักการสำคัญของ Learning by Doing

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered): ผู้เรียนมีบทบาทในการคิด ลงมือทำ ทดลอง และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning): การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริง สังเกต และไตร่ตรองสิ่งที่ทำ
3. เชื่อมโยงกับชีวิตจริง: กิจกรรมการเรียนรู้ควรเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปใช้ได้จริง
4. กระตุ้นการคิดวิเคราะห์: การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจะกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม วิเคราะห์ปัญหา และฝึกแก้ปัญหา
5. เรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูก: การผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะอย่างแท้จริง

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory)

เป็นทฤษฎีสำคัญที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน หลักการสำคัญ 5 ประการคือ

1. การพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependence)
 - สมาชิกต้องช่วยกันจึงจะบรรลุเป้าหมาย
2. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล (Individual Accountability)
 - ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อส่วนของตน

3. การมีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมกัน (Promotive Interaction)
 - มีการช่วยเหลือ แบ่งปัน สนับสนุนกัน
4. การใช้ทักษะทางสังคม (Social Skills)
 - สื่อสาร ฟัง เคารพความคิดเห็น และแก้ปัญหาาร่วมกัน
5. การสะท้อนผลและประเมินกลุ่ม (Group Processing)
 - ทบทวนการทำงานของกลุ่มเพื่อปรับปรุง

10. กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้

การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้
 - กำหนดหัวเรื่องที่จะศึกษา (ชีวประวัติบุคคลสำคัญ/ สถานที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี)
2. ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินงาน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน

ระยะเวลาในการทำงาน

- ให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานภายในกลุ่มและลงมือปฏิบัติงาน
- ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาขณะทำงานร่วมกันภายในกลุ่มและเสนอแนวทางแก้ไข

ปัญหาร่วมกัน

- สรุปลงความรู้อันที่ได้รับและส่งชิ้นงานของแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นตอนประเมินผล

- ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประเมินผลเนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มตามที่ได้รับ

มอบหมาย

11. ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย

1. ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงเข้าใจคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้

2. ด้านกระบวนการ (Process)

นักเรียนสามารถค้นคว้า รวบรวมข้อมูล สรุปประเด็นสำคัญ และสร้างหนังสือเล่มเล็กได้อย่างมีขั้นตอน รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติ (Attitude)

นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี มีความรับผิดชอบและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

นักเรียนสามารถออกแบบหนังสือเล่มเล็กอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ทักษะการเขียน การ

ตกแต่ง และการนำเสนอผลงานที่น่าสนใจและแปลกใหม่

12. บทเรียนที่ได้รับ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัตกรรมการทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือสถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้ฝึกทักษะทั้งในด้านการค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ การออกแบบเนื้อหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในรูปแบบกลุ่ม ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและทักษะชีวิตที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน

กิจกรรมนี้ทำให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) โดยจัดสภาพแวดล้อมและกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในบ้านเกิด รู้สึกผูกพันกับชุมชน และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มยังช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือกัน เช่น การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม บทเรียนสำคัญอีกประการคือ ครูควรมีการเตรียมสื่อการเรียนรู้และแบบฝึกที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและสามารถนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

13. เจ็อนไขความสำเร็จ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านวัตกรรมการทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือสถานที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ผลจากการดำเนินกิจกรรมพบว่าเกิดเจ็อนไขความสำเร็จที่ส่งผลเชิงบวกต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู โรงเรียน ผู้บริหาร และชุมชน ดังนี้

1. เจ็อนไขความสำเร็จที่เกิดกับนักเรียน

กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ฝึกการทำงานเป็นทีม และสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานที่สะท้อนความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีพัฒนาการทั้งด้านทักษะวิชาการและทักษะชีวิต

2. เจ็อนไขความสำเร็จที่เกิดกับครูผู้สอน

สำหรับครูผู้สอน บทบาทของครูเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้และผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ครูได้พัฒนาทักษะการจัดการกิจกรรมแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถส่งเสริมให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองควบคู่ไปกับนักเรียน

3. เจ็อนไขความสำเร็จที่เกิดกับผู้อำนวยการโรงเรียน

เจ็อนไขความสำเร็จเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสนับสนุนแนวคิดการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น สนับสนุนครูในการพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมการใช้วัตกรรมในห้องเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวมของโรงเรียน

4. เจื่อนไขความสำเร็จที่เกิดกับโรงเรียน

การดำเนินกิจกรรมในลักษณะนวัตกรรมนี้ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น และเป็นพื้นที่แสดงผลงานของนักเรียนอย่างภาคภูมิใจ

5. เจื่อนไขความสำเร็จที่เกิดกับผู้ปกครองและชุมชน

สุดท้ายในส่วนของผู้ปกครองและชุมชน ความสำเร็จเกิดจากความร่วมมือและความเปิดกว้างของชุมชนในการเป็น แหล่งเรียนรู้ เช่น การให้ข้อมูลประวัติบุคคล หรือการเปิดพื้นที่สถานที่สำคัญให้กับนักเรียนได้ศึกษาจริง ชุมชนรู้สึก ภาคภูมิใจที่วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้รับการสืบสานผ่านการศึกษา ซึ่งช่วยสร้างสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ภาพกิจกรรม

